

публічних реєстрів усіх суб'єктів підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами (перевізників, операторів утилізації та видалення, їх дилерів та посередників у галузі поводження з відходами).

Значну потенційну загрозу становлять небезпечні відходи, які створюють небезпеку для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та потребують спеціальних методів і засобів поводження з ними.

Необхідність створення Загальнодержавної програми поводження з небезпечними відходами (далі — Програма) викликана декількома причинами, основними з яких є: вичерпність природних ресурсів через їх омертвляння у відходах, у тому числі небезпечних; діалектична необхідність впровадження «абсолютного» рециклінгу відходів; наявність серйозного ризику для здоров'я людини та навколишнього середовища, що спричинюються небезпечними відходами¹.

Таким чином, для забезпечення здійснення ефективної охорони довкілля при поводженні з відходами потребує оновлення та вдосконалення законодавча база України, яка б належним чином забезпечувала регулювання суспільних відносин, що виникають у сфері поводження з відходами та потребують зовнішнього регулювання задля забезпечення екологічної безпеки та попередження правопорушень, пов'язаних з нанесенням шкоди життю та здоров'ю громадян та навколишньому природному середовищу.

Шарапова С. В.

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Реалізація сучасної земельної реформи робить актуальним та необхідним проведення наукових досліджень, пов'язаних з формуванням нових та удосконаленням існуючих правових інститутів земельного

¹ Про розроблення Загальнодержавної програми поводження з небезпечними відходами від 03.04.2007 № 854-V : Постанова Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 23. – С. 851.

права. Це стосується розробки проблем, які набувають особливого значення. Так, у вітчизняній правовій науці чимало досліджень присвячених вивченню правових питань щодо використання земель лісогосподарського призначення. Однак слід визнати, що сучасне земельне законодавство України не повною мірою забезпечує вирішення проблеми забезпечення охорони і належного використання земель лісогосподарського призначення, ігноруючи при цьому питання щодо комплексного використання земель лісогосподарського призначення.

Як відомо, основне цільове значення земель лісогосподарського призначення — використання їх в якості засобу виробництва в лісовому господарстві. На сьогодні, у лісовому господарстві нагромадилися проблеми, від вирішення яких залежить ефективно й раціональне використання не тільки лісових ресурсів, але й земель лісогосподарського призначення. Так, серед проблем лісового господарства в цей час найбільш гострими є такі, як: забезпечення своєчасного відновлення не покритих лісом земель лісогосподарського призначення, вирубанних лісів, відновлення цінних лісових насаджень, захист лісів від хвороб та шкідників і т.д.

Особливий правовий режим земель лісогосподарського призначення визначає специфіку використання лісів та земель цієї категорії. Відповідно до Класифікації видів цільового призначення земель, що визначає їх поділ на окремі види цільового використання земельних ділянок, які характеризуються власним правовим режимом, екосистемними функціями, видом господарської діяльності, землі лісогосподарського призначення використовуються для: для ведення лісового господарства і пов'язаних з ним послуг; для іншого лісогосподарського призначення; для збереження та використання земель природно-заповідного фонду, тощо. Відповідно до Лісового кодексу України ведення лісового господарства полягає у здійсненні комплексу заходів з охорони, захисту, раціонального використання та розширеного відтворення лісів. До потреб ведення лісового господарства відноситься використання земельних ділянок для загального і спеціального користування лісовими ресурсами; відтворення лісів шляхом їх відновлення та лісорозведення; здійснення заходів щодо підвищення продуктивності, поліпшення якісного складу лісів та збереження біорізноманітності в лісах; організації охорони і захисту лісів тощо.

Важливого значення в сучасних умовах набуває принцип комплексного використання земель лісогосподарського призначення. Принцип комплексного підходу до використання й охорони природних ресурсів полягає в тому, що при використанні будь-якого природного об'єкта необхідно враховувати всі його екологічні зв'язки з іншими природними об'єктами. Природна система складається з багатьох об'єктів, які знаходяться в нерозривному взаємозв'язку один з одним. Так, ліс, вода, надра і деякі інші природні ресурси взаємопов'язані з землею на якій вони знаходяться, отже використання лісу, водних об'єктів, надр пов'язано із використанням земельних ділянок. Безпосередній зв'язок між нормами земельного права та нормами лісового, водного і гірничого права полягає в неможливості використання цих природних ресурсів без використання водночас просторового базису, яким є земля.

При регулюванні земельних відносин необхідно враховувати багатоаспектність землі, а саме те, що земля це не тільки об'єкт нерухомості, а в першу чергу — природний ресурс. Охорона земель як найважливішого компонента навколишнього середовища й засобу виробництва в лісовому господарстві, має пріоритет перед використанням землі як нерухомого майна. Крім того, від охорони земель залежить і стан лісів. Таким чином, потрібно застосовувати принцип комплексного використання земель лісогосподарського призначення. Його сутність полягає в тім, що при експлуатації одного природного ресурсу, (наприклад, лісу) наноситься мінімальна шкода іншим природним ресурсам (землі), а господарська діяльність здійснює у цілому мінімально можливий негативний вплив на навколишнє природне середовище.

Використання й охорона лісів перебувають у прямій залежності від стану земель лісогосподарського призначення. В той же час, експлуатація лісових ресурсів безпосередньо впливає на стан земель даної категорії. Таким чином, вимоги щодо відновлення лісів, підвищення їх продуктивності, охорони повинні відповідати основним вимогам щодо охорони й використання земель лісогосподарського призначення.

Крім того, регулювання комплексного використання земель лісогосподарського призначення дозволяє реалізувати в земельному праві такі принципи, як принцип раціонального й ефективного використання земель, принцип сталого використання земель. У правовому аспекті даний принцип реалізується за допомогою встановлення вимог щодо охорони інших природних об'єктів у процесі землекористування, лісокористуван-

ня, користування іншими природними багатствами. Отже, принцип сталого використання земель важливо реалізувати саме в рамках комплексного використання земель.

Таким чином, при вдосконаленні правового забезпечення комплексного використання земель лісогосподарського призначення повинні вирішуватися й практичні проблеми щодо збереження якісних і кількісних показників стану земель даної категорії, а також забезпечення збереження й поліпшення стану лісових ресурсів.

Шахов В. С.

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри екологічного права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ИСТОКИ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ И ИНЫХ ПРАВОВЫХ НОРМ

Поколения правоведов, воспитанные на нормативистской теории происхождения права, не испытывают затруднений при поиске ответа на вопрос о первородстве юридических норм. Для них это акты компетентных государственных органов, устанавливающие или санкционирующие нормы права, представляющие собой внешние формы правотворческой деятельности государства, с помощью которой воля законодателя становится обязательной для исполнения.

Гипертрофированное увлечение такой формой правотворчества привело к нарастающему разрыву между так называемым правом бумажным и правом реальным, т.е. исполняемым. Еще в период развитого социализма эту тенденцию образно подметил не юрист, а незаслуженно подзабытый поэт В. Федоров, который в одной из своих поэм написал: Еще до древнеримского закона Законы были мудрого Солона. В те времена для тех преступных лиц, Которых кара римская карала, Для писаных статей вполне хватало Всего двенадцать каменных таблиц. Сегодня свод законов так огромен, Для них не хватит Всех каменоломен. Как здесь не позавидовать белой завистью творцам Конституции США, которая незыблемо и неприкосновенно существует более двух веков и ни один вновь избранный сенат, конгресс, президент не могут ее авторски интерпретировать.